

Japon Yeni Dini Hareketleri ve Kadın

Dr. Merve Üstek

Yayın No | Publication Number: 102

Kitap Adı: Japon Yeni Dini Hareketleri ve Kadın

Book Title: Japanese New Religious Movements and Women

Yazar | Author: Merve Üstek | ORCID: 0000-0001-5890-2945

Editör | Editor: Halil İbrahim Şenavcu | ORCID: 0000-0003-2096-3093

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan 2026 | April 2026

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13.5 x 21

Baskı Sayısı | Edition: 2

Sayfa Sayısı | Pages: 364

ISBN: 978-625-8606-16-4

Atıf Bilgisi | Cite as: Üstek, Merve. *Japon Yeni Dini Hareketleri ve Kadın*, Bursa: DTA Yayıncılık, 2026.

1. Dinler Tarihi | History of Religions
2. Yeni Dini Hareketler | New Religious Movement
3. Asya Araştırmaları | Asian Studies

Kapak ve Mizanpaj | Cover Design and Layout

Samet Torun - Ahmet Tunçdemir

Sertifika Numarası | Certificate Number: 74919

Yayıncı | Publisher: DTA Yayıncılık Bilişim Ltd. Şti.

Odunluk Mah. Akademi Cad. Zeno Business Center 2C/28 Nilüfer/Bursa

+90 507 227 1297 | bilgi@dtayayincilik.com.tr | www.dtayayincilik.com.tr

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Sertifika Numarası: 47479

Copyright © Bu Eserin bütün hakları DTA Yayıncılık'a aittir.

Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Copyright © All rights of this work belong to DTA Publishing.

Without the permission of the publishing company, the whole or part of the book cannot be printed, published, reproduced or distributed electronically, mechanically or through photocopying.

Japon Yeni Dini Hareketleri ve Kadın

Dr. Merve Üstek

Bursa 2026

Yazar Hakkında / About the Author

Merve Üstek

1987 yılında Manisa’da doğdu. 2009 yılında Erciyes Üniversitesi Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden mezun oldu. 2010-2014 yılları arasında turizm sektöründe çalıştı. İkinci lisans eğitimine başladığı İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 2019’da lisans ve aynı yıl Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden yüksek lisans derecesini alarak mezun oldu. Yazarın yüksek lisans tezi ‘Şintoizm ve Kadın’ ismiyle kitap olarak yayımlanmıştır. 2025 yılında İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde ‘Şintoizm Kökenli Yeni Dini Hareketlerde Kadın’ başlıklı tezini savunarak doktor unvanını aldı. Yazar Şintoizm, Japon halk inanışları, Japon kadını, Japon yeni dinî hareketleri üzerine araştırmalar yapmaktadır..

Merve Üstek was born in Manisa in 1987. She graduated from Erciyes University, Department of Japanese Language and Literature in 2009. Between 2010 and 2014, she worked in the tourism sector. She completed her second undergraduate degree at İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Theology in 2019. In the same year, she obtained her master’s degree from the Social Sciences Institute. Her master’s thesis was published as a book titled “Shintoism and Women”. In 2025, she successfully defended her doctoral dissertation titled “Women in New Religious Movements of Shinto Origin” at İzmir Kâtip Çelebi University, Social Sciences Institute, and was awarded the title of Doctor. Her research interests include Shintoism, Japanese folk beliefs, Japanese women, and Japanese New Religious Movements.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	9
Giriş.....	13

Birinci Bölüm

JAPON YENİ DİNİ HAREKETLERİ ve KADIN

1. JAPON YENİ DİNİ HAREKETLERİ.....	31
1.1. Japonya’da “Yeni Dini Hareket” ve “Yeni Din” Kavramı”	31
1.2. Japon YDH’lerinin Karakteristik Özellikleri	35
1.3. Şinto Kökenli YDH Tanımlaması.....	42
2. JAPON YDH’LERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI	47
2.1. Edo Dönemi (1603-1868)	48
2.2. Meici Dönemi (1868-1912).....	53
2.3. Taişō (1912-1926) ve Şōva Dönemi (1926-1989)	59
2.4. Savaş Sonrası Dönem (1945-).....	65
3. JAPON YDH’LERİNDE KADININ KONUMU.....	76
3.1. Kadın Otoritesinin Kaynağı: Kamigakari ve Kurumsallaşma	76
3.2. Japon YDH’lerinde Kadınların Rolü ve Toplumsal Konumları.....	83

İkinci Bölüm

LİDERLİK ROLÜNE GÖRE ŞİNTOİZM KÖKENLİ YDH’LERDE KADIN

1. TEK BAŞINA LİDERLİK MODELİ	93
1.1.Tenrikyō	93
1.1.1. Miki Nakayama’nın Hayatı ve Kamigakari Deneyimi.....	94
1.1.2. Tenrikyō’nun Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi	103
1.1.3. Miki Nakayama’nın Vefatı	115
1.1.4. Miki Nakayama’nın Halefi ‘Kokan’ ve ‘İzō İburi’	130

1.1.5. Miki Nakayama Sonrası Merkezi Otorite	133
1.1.6. Tenri Şehri: Teolojik Merkez ve Kurucu Mirası.....	135
1.1.7. Ociba ve Kanrodai: Teolojik Sembol ve İbadet Nesnesi	140
1.1.8. Tenrikyō'da İnanç ve İbadet.....	144
1.1.10. Misyon Faaliyetleri.....	174
1.1.11. Tenrikyō'da Kadının Konumu	179
1.1.12. Tenrikyō'dan Ayrılarak Kurulan Kadın Liderli YDH'ler	183
1.2. Tenşō Kōtai Cingūkyō (Amaterasu Daicingū)	190
1.2.1. Kurucu Sayo Kitamura'nın Yaşamı ve Kamigakari Deneyimi	191
1.2.2. Tenşō Kōtai Cingūkyō'nun Kuruluşu, Öğretileri ve Ritüelleri.....	195
1.2.3. Tenşō Kōtai Cingūkyō'nun Tanrı Anlayışı	205
1.2.4. Tenşō Kōtai Cingūkyō Kutsal Metni: Seişo.....	209
1.2.5. Tenşō Kōtai Cingūkyō Misyon Anlayışı	211
1.2.6. Sayo Kitamura Sonrası Liderlik.....	217
2. İKİLİ VE SONRADAN GELİŞEN LİDERLİK MODELİ	218
2.1. İkili Liderlik Modeli: Ōmoto.....	218
2.1.1. Nao Deguçi'nin Hayatı ve Kamigakari Tecrübesi	218
2.1.2. Onisaburō Deguçi 'nin Katılımı ve Ōmoto'nun Tarihsel Gelişimi.....	228
2.1.3. Ōmoto'da İnanç ve İbadet.....	251
2.1.4. Ōmoto Kutsal Metinleri	277
2.1.5. Ōmoto'da Kadının Konumu.....	293
2.1.6. Ōmoto Kadın Topluluğu: Cikişinkai	306
2.1.7. Kadın Soyundan Devam Eden Liderlik.....	308
2.2. Sonradan Gelişen Liderlik Modeli: Şinci Şūmeikai	312
2.2.1. Kurucu Lider Mihoko Koyama ve Sekai Kyūseikyō'dan Ayrılış.....	312
2.2.2. İkinci Kuşak Lider Sōkiçi Mokaya'nın Halefiyeti ve Kurumsal Yapılanma.....	313
2.2.3. Öğretileri ve Uygulamaları	315

Sonuç	321
Kavramlar Listesi	325
Kaynakça.....	337
Dizin	359
Extended Summary	362

ÖN SÖZ

Bu kitap, Japon YDH'lerinin içinde kadınların üstlendiği rolleri ve toplumsal cinsiyet dinamiklerini incelemektedir. Japonya'nın hızlı modernleşme sürecinde ortaya çıkan bu hareketler, yalnızca dinî bir fenomen olmanın ötesinde, toplumsal değişimlerin ve kültürel dönüşümlerin bir yansıması niteliğindedir. Geleneksel yapıların çözüldüğü ve bireysel arayışların belirginleştiği bu dönemde, YDH'ler pek çok kişiye yeni bir anlam dünyası ve aidiyet hissi sunmuştur.

Bu çalışma, bilhassa Şinto kökenli YDH'lere odaklanarak, bu hareketlerin, geleneksel ataerkil Japon toplum yapısında kadın liderliğine ve aktif kadın üyeliğe nasıl bir alan açtığını analiz etmektedir. *Tenrikyō*, *Sekai Şindōkyō*, *Honbuşin*, *Ōmoto*, *Tenşō Kōtai Cingūkyō* ve *Şinci Şumeikai* gibi örneklem grupları üzerinden, kadınların kurucu, ruhani rehber ve topluluk yöneticisi olarak edindikleri otorite araştırılmıştır. Bu süreçte, kadınların mistik deneyimleri, şifa pratikleri ve öğretiyi yorumlama biçimleri ele alınarak, bu rollerin geleneksel hiyerarşilere meydan okuma potansiyeli ile mevcut toplumsal normlarla uzlaşma biçimleri ortaya konulmuştur.

Araştırmanın temel bulguları, YDH'lerin kadınlara kamusal alanda görünürlük ve güçlü pozisyonlar sunmakla birlikte, eşitlikçi bir yapıya ulaşmada sınırlı bir etki yarattığını göstermektedir. Özellikle savaş sonrası dönemde 'iyi eş, bilge anne' idealinin bu hareketler tarafından da benimsenmesi, kadınların geleneksel ev içi rollerini pekiştirici bir işlev görmüştür. Bu tespit, dinî sistemlerin hâkim toplumsal beklentilerle nasıl bir etkileşime girdiğini ve bu etkileşimin cinsiyet rolleri üzerindeki çok yönlü doğasını vurgulamaktadır.

Bu çalışma yaklaşık iki yıllık araştırma süreci Japonya'da yürütülmüştür. Japonya'daki alan araştırmalarım "TÜBİTAK

2214-A Doktora Sırası Yurt Dışı Araştırma Burs Programı” kapsamında sağlanan maddi destekle mümkün olmuştur. Bu vesileyle, çalışmalarına imkân tanıyan TÜBİTAK’a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Kokugakuin Üniversitesi’nde geçirdiğim bir yıllık araştırma sürecinde, Prof. İşii Kenci’nin yönlendirmeleriyle YDH yetkilileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. “Japon YDH’leri Ansiklopedisi” editörlerinden, Kokugakuin Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Inoue Nobutaka ile yaptığım birebir görüşmeler YDH’lerin tarihsel gelişimine dair önemli tespitler yapmamı sağlamıştır. Ayrıca, Tenri Üniversitesi Oyasato Araştırma Enstitüsü’nde Prof. Horiuçi Midori’nin danışmanlığında geçirilen üç aylık süreçte, Tenrikyō özelinde yürütülen literatür taraması, gözlem ve katılımcı yöntemleriyle araştırmanın teorik çerçevesi derinleştirilmiştir.

Çalışmamın her aşamasında değerli rehberliğini, titiz eleştirilerini ve her koşulda teşviklerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Halil İbrahim Şenavcu’ya en derin şükranlarımı sunarım. Bu kitap, doktora tezi olarak hazırlanmış olup süreç boyunca Doç. Dr. Hakkı Kardeşahin, Dr. Muhammet Raşit Batur, Dr. Elif Hilal Karaman ve Dr. Nevfel Akyar’ın yönlendirmeleri ve katkılarıyla olgunlaşmıştır. Kendilerine şükranlarımı sunarım.

Japonya’daki akademik sürecimin başından itibaren yönlendirmeleriyle bana yardımcı olan Kansai Üniversitesi emekli öğretim üyesi Prof. Yoşiko Oda’ya; Kokugakuin Üniversitesi’ndeki araştırma süresince desteklerini esirgemeyen Prof. İşii Kenci ve Prof. Hoşino Seici’ye; Japon mitolojisi kaynaklarına ulaşmamı sağlayan ve derslerine katılma fırsatı bulduğum Prof. Hirafuci Kikuko’ya ve modern dönem din tarihi derslerinden istifade ettiğim Dr. Erik C. Schicketanz’a şükranlarımı sunarım. Ayrıca Tokyo Camii ve Diyanet Kültür Merkezi yetkililerine ve çalışanlarına da destekleri için teşekkür ederim.

Saha araştırması sürecinde paha biçilmez desteklerini sunan YDH temsilcilerine özel olarak teşekkür etmek isterim. Őmoto dini grubunun aylık rituellere katılımımı sağlayan Tokyo Őubesi Genel M¼d¼r¼ Hařimoto şinsaku'ya; Őmoto hakkında belge paylaşımı ve rehberliği için Kameoka Eęitim ve Araştırma Merkezi M¼d¼r¼ Tanabe Kenci'ye ve diğer Kameoka ve Ayabe misyon merkezi g¼revlilerine; Tenri'deki çalışmalarına akademik ve şahsi destek sunan Prof. Horiui Midori'ye, Tenri niversitesi mensuplarına ve Tenrikyō Misyon Departmanı'ndan Masato Kato'ya; şinci řūmeikai dini grubundaki yardımları için Kyoto şubesi'nden Sakai Yumie ve Tokyo şubesi'nden Kudō Ryōko hanımefendilere ve burada ismini zikredemediğim t¼m dini grup mensuplarına içtenlikle teřekk¼r ederim.

Bu uzun ve zorlu akademik yolculukta, desteklerini esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma ve akademik çevreme sonsuz teřekk¼rlere. Onların inancı ve cesaretlendirmesi, bu çalışmayı tamamlamam için bana g¼ vermiştir.

Bu çalışmanın, modern Japonya'daki YDH'lerde kadının rol¼n¼ ve dini liderliğin algılanışını anlamaya m¼tevazı bir katkı sunmasını ve gelecekteki çalışmalara zemin hazırlamasını temenni ederim.

Dr. Merve stek
İzmir - 2026

